

ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการออกหมายจับ*

Legal Problems and Obstacles in Issuing Arrest Warrant

มนต์ชัย เหลืองประเสริฐ**

สอาด หอมมณี***

คมสัน สุขมาก****

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะทำการศึกษาถึงหลักกฎหมายในการคุ้มครองและการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลซึ่งจะต้องเป็นผู้ถูกออกหมายจับตลอดจนหลักการเพิกถอนหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมาย ระหว่างกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาก่เกี่ยวกับการออกหมายจับและการเพิกถอนหมายจับ

ผลจากการศึกษาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เกี่ยวข้องกับ การออกหมายจับและการเพิกถอนหมายจับในเบื้องต้นจะพบว่า การออกหมายจับผู้ต้องหาที่มีอัตราโทษทางอาญาเกินสามปีขึ้นไปและไม่มีพฤติการณ์จะหลบหนี เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 (1) เป็นเหตุให้ศาลพิจารณาออกหมายจับได้ โดยไม่ต้องคำนึงว่าบุคคลนั้น มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น ตลอดจนการออกหมายจับเมื่อผู้ต้องหาไม่มาตามหมายเรียกของพนักงานสอบสวน กรณีมีอัตราโทษทางอาญาไม่เกินสามปี อีกทั้งการเพิกถอนหมายจับกรณีผู้ต้องหาถูกส่งไม่ฟ้องโดยพนักงานอัยการ กรณีที่ผู้ต้องหาส่งคดี มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีและผู้ต้องหาตามหมายจับในคดีนั้นยังมีได้ถูกจับกุมตามหมายจับตามกฎหมายมิได้กำหนดให้บุคคลใดเป็นผู้ดำเนินการเพิกถอนหมายจับอย่างชัดเจน เป็นปัญหาส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ข้อเสนอแนะเห็นควรปรับปรุงแก้ไขเหตุความร้ายแรงของความผิด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66(1) จากเดิมที่มีการกำหนดอยู่ที่ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี เปลี่ยนเป็นการกำหนดฐานความผิดร้ายแรงไว้โดยเฉพาะ และเห็นควรกำหนดวิธีการติดตามผู้ต้องหาตลอดจนการส่งหมายเรียกผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน ในกรณีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี และเสนอแนะให้การเพิกถอนหมายจับควรเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนผู้ร้องขอออกหมายจับ เพื่อสอดคล้องกับหลัก “บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญามีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย”

คำสำคัญ : เสรีภาพ / หมายจับ

Abstract

The objectives of this Thesis were to study legal principles in protecting and limiting liberties of individuals, who were to be subject to arrest warrants, as well as principles of revocation of the

*วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

**นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม พันตำรวจเอก ดร. มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

arrest warrants under the Criminal Procedure Code, by studying legal measures of Thailand in comparison with those of foreign countries, as to be approaches to solving problems with respect to issuance of the arrest warrants and revocation of the arrest warrants.

The study of the Criminal Procedure Code with respect to issuance of the arrest warrants and revocation of the arrest warrants at the preliminary stage finds that, to issue the arrest warrants, the suspects must be alleged to have committed criminal offenses, which are subject to imprisonment of at least three years, and the suspects do not pose circumstances of evasion, when there is evidence that any individual is likely to have committed a criminal offense, which is subject to the maximum imprisonment term of over three years, under the Criminal Procedure Code, Section 66 (1), it is a justifiable reason for the Court to issue an arrest warrant regardless of whether or not the individual poses any circumstances of evasion or is likely to tamper with the evidence or cause otherwise danger, as well as issuance of the arrest warrants, in cases of criminal punishments lesser than imprisonment of three years, and revocation of the arrest warrants, in cases where the suspects are not indicted by the Public Prosecutors, cases where the officials with the power to order the cases have final orders not to indict the suspects, and the suspects under the arrest warrants in the cases have not been arrested under the arrest warrants, the law does not clearly provide for any official to proceed with revocation of the arrest warrants, causing problems affecting liberties of the people.

Recommendations find it is suitable for amending the gravity of the offenses under the Criminal Procedure Code, Section 66 (1), from the original prescription against the offenses, whose maximum imprisonment terms exceed three years, to prescription against specific serious offenses, and it is suitable for prescribing methods of apprehension of the suspects as well as the Inquiry Officials' service of writs of summons to the suspect, in cases of offenses, whose maximum imprisonment terms do not exceed three years, and the Author proposes to allocate authority of and responsibility for revocation of the arrest warrant to be vested in the Inquiry Officials, who requested for issuance the arrest warrants, in order to be consistent with the universal principle that "an individual, who is alleged to have committed a criminal offense, is entitled to the right to presumption of innocence, until the individual is proven beyond reasonable doubt to have actually committed the offense."

Keywords : Liberty / Arrest Warrants

บทนำ

การจับกุมถือเป็นส่วนสำคัญและเป็นมาตรการเบื้องต้นในการบังคับให้ตัวบุคคลต้องมาอยู่ภายใต้อำนาจรัฐ เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลจึงได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 28 ว่า "บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ" เพื่อเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และยังสามารถกำหนดขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ จับกุมบุคคล ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ

อาญา มีสาระสำคัญว่า พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลนั้นไม่ได้เว้นแต่เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้ากล่าวคือ เห็นในขณะกระทำความผิดหรือพบในอาการซึ่งแทบจะไม่มี ความสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำความผิดมาแล้วสดๆ หรือเมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น โดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด หรือเมื่อมีเหตุจะออกหมายจับบุคคลนั้นได้ตามกฎหมาย แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้ หรือเป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยตัวชั่วคราว การจับบุคคลใดให้มาอยู่ภายในอำนาจของรัฐ เป็นไปได้ในสองกรณี คือ มีคำสั่งหรือหมายจับของศาล และการจับบุคคลในขณะกระทำความผิดซึ่งหน้า ซึ่งในการจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้านั้นไม่ได้เกิดปัญหาในการจับกุมหรือการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดแต่อย่างใดเพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ทำการจับกุมผู้กระทำความผิดในขณะกระทำความผิดอยู่นั่นเอง

ผู้วิจัยจะขอกล่าวในกรณีของการบังคับใช้กฎหมายกรณีการออกหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย บัญญัติเหตุที่จะออกหมายจับได้ ไว้ในมาตรา 66 ว่า เหตุที่จะออกหมายจับได้ มีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือ (2) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุ อันควรเชื่อว่า จะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น ถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มี ข้อแก้ตัวอันควร ให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี

เมื่อพิจารณาเหตุที่จะออกหมายจับ ยังพบว่า มีปัญหาที่ยังไม่สอดคล้องกับหลักคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา และไม่เป็นที่ไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งสามารถแยกออกเป็นปัญหาได้ดังนี้

ปัญหาประการที่หนึ่ง ปัญหาเกี่ยวกับเหตุผลในการออกหมายจับในกรณีผู้ต้องหาที่มีอัตราโทษทางอาญาเกินสามปีขึ้นไปและไม่มีพฤติการณ์จะหลบหนี เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 (1) เป็นเหตุให้ศาลพิจารณาออกหมายจับได้ โดยไม่ต้องคำนึงว่าบุคคลนั้น มีเหตุอันควรเชื่อว่า จะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น และเมื่อศึกษาจะพบว่าประเทศไทยมีพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา ที่มีอัตราโทษอย่างสูงเกินสามปี เป็นจำนวนมาก ซึ่งจะทำให้บุคคลที่ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดนั้นถูกออกหมายจับได้โดยบุคคลนั้นไม่มีโอกาสต่อสู้ในกระบวนการยุติธรรมเบื้องต้นเลย เจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานสอบสวนสามารถออกหมายจับได้เลย อันถือว่าเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลนั้นแล้ว จะทำให้เห็นอย่างชัดเจนว่าประเทศไทยยังต้องการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐมากกว่าการคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน

ปัญหาประการที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับเหตุในการออกหมายจับเมื่อผู้ต้องหาไม่มาตามหมายเรียกของพนักงานสอบสวน กรณีมีอัตราโทษทางอาญาไม่เกินสามปี ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 (2) บัญญัติว่า “เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่า จะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น” และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 วรรคสอง ให้สันนิษฐานว่าบุคคลที่ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร มีพฤติการณ์จะหลบหนี

ในปัจจุบันนี้ เมื่อมีผู้เสียหายเข้าแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนในความผิดซึ่งมีอัตราโทษต่ำกว่าสามปี พนักงานสอบสวนก็จะดำเนินการรับคำร้องทุกข์และสอบปากคำผู้เสียหายถึงลักษณะแห่งการกระทำความผิด พฤติการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับความผิด ความเสียหายที่ได้รับและที่สำคัญคือชื่อและรูปพรรณของผู้กระทำความผิดเท่าที่บอกได้ หาก

ความผิฉะนั้นทราบตัวผู้กระทำความผิด พนักงานสอบสวนจะดำเนินการออกหมายเรียกผู้ต้องสงสัยโดยจัดส่งทางไปรษณีย์แบบตอบรับไปยังภูมิลำเนาของผู้ต้องหาให้มาตามหมายเรียกเพื่อทำการสอบสวน ปัญหาที่พบมากคือการที่ผู้ต้องหาไม่ได้พักอาศัยอยู่ตามภูมิลำเนาเมื่อไม่ทราบหมายเรียกของพนักงานสอบสวนที่จัดส่งไปตามภูมิลำเนาเมื่อพนักงานสอบสวนส่งไปรษณีย์แบบตอบรับสองครั้ง และผู้ต้องหาไม่ตอบกลับถือว่าไม่มาตามหมายเรียกโดยไม่มีข้อแก้ตัว พนักงานสอบสวนก็จะนำพยานหลักฐานเกี่ยวกับคดีพร้อมไปรษณีย์แบบตอบรับ เสนอศาลพิจารณาเพื่อออกหมายจับบุคคลนั้นก็จะมีหมายจับโดยตนเองไม่รู้ตัว

ควรมีการกำหนดขั้นตอนในการส่งหมายเรียกและติดตามผู้ต้องหาให้ชัดเจน โดยมีการแจ้งผลของการส่งหมายเรียกหรือตามนั้นด้วย

ปัญหาประการที่สาม ปัญหาการเพิกถอนหมายจับกรณีผู้ต้องหาถูกส่งไม่พ้องโดยพนักงานอัยการเกี่ยวกับการเพิกถอนหมายจับ กรณีที่ผู้มีอำนาจสั่งคดี มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีและผู้ต้องหาตามหมายจับในคดีนั้นยังมิได้ถูกจับกุมตามหมายจับตามกฎหมายมิได้กำหนดให้บุคคลใดเป็นผู้ดำเนินการเพิกถอนหมายจับอย่างชัดเจน ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 68 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการจัดการหมายจับว่าจะใช้ได้ถึงเมื่อใดและเหตุใดบ้าง ทำให้หมายจับนั้นสิ้นผล โดยมีได้กำหนดขั้นตอนหรือวิธีการเพิกถอนหมายจับในกรณี ผู้มีอำนาจสั่งคดี มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีและผู้ต้องหาตามหมายจับในคดีนั้นยังมิได้ถูกจับกุมตามหมายจับนั้นไว้ชัดเจน โดยบัญญัติว่า “หมายจับคงใช้ได้ อยู่จนกว่าจะจับได้ เว้นแต่ความผิดอาญาตามหมายนั้นขาดอายุความหรือศาลซึ่งออกหมายนั้นได้ถอนหมายคืน” ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ กรณีที่บุคคลใดตกเป็นผู้ต้องหาตามหมายจับและยังไม่ถูกจับกุมตัว เนื่องจากยังไม่สามารถจับกุมตัวผู้ต้องหาได้ หมายจับจึงไม่สิ้นผลไปตามบทบัญญัติดังกล่าว และหากต่อมาพยานหลักฐานมาปรากฏต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการว่าผู้นั้นไม่ใช่ผู้กระทำความผิดหรือสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับ ทำให้พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องคดีกับผู้ต้องหาตามหมายจับนั้น คำสั่งดังกล่าวยังไม่เป็นคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี ดังนั้นจึงไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายใดที่กำหนดให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการเป็นผู้ขอเพิกถอนหมายจับนั้นต่อศาล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงหลักกฎหมาย ความหมาย ขอบเขต แนวคิดของเหตุในการออกหมายจับและการเพิกถอนหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
2. เพื่อศึกษาถึงหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองและการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลซึ่งจะต้องเป็นผู้ถูกออกหมายจับตลอดจนหลักการเพิกถอนหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและของต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายระหว่างกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการออกหมายจับและการเพิกถอนหมายจับ
4. เพื่อศึกษาหาแนวทางและนำมาเป็นข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหายุ่งเกี่ยวกับการออกหมายจับและการเพิกถอนหมายจับ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาข้อมูลและค้นคว้า โดยรวบรวมจากข้อมูลการศึกษาและวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) การเก็บข้อมูลเอกสาร ประกอบด้วย ตำบทยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ งานวิจัย หนังสือตำรา บทความ รายงานการศึกษา และข้อมูลวิทยานิพนธ์ ทั้งนี้โดยใช้วิธีการสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นที่ได้ตั้งสมมุติฐานไว้

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีขอบเขตศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์การคุ้มครองและการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลซึ่งจะต้องเป็นผู้ถูกออกหมายจับและหลักการเพิกถอนหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมาย ระหว่างกฎหมายไทยกับกฎหมายสาธารณรัฐฝรั่งเศส กฎหมายสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน กฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา ปริญญาสาเกล้าด้วยสิทธิมนุษยชนและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เกี่ยวกับหลัก “บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญามีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย” (presumption of innocence) เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาให้ได้มาตรฐานสากลและนานาอารยประเทศให้การยอมรับ

สมมติฐานของการวิจัย

ภายใต้หลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ การออกหมายจับ กล่าวคือ เมื่อมีหลักฐานตามสมควร บุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูง เกิน สามปี หรือ เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่า จะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น โดยองค์กรศาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทำหน้าที่ในการตรวจสอบเหตุในการออกหมายจับดังกล่าว แต่ในปัจจุบันมีหมายจับจำนวนมากที่ยังไม่ได้มีการเพิกถอน กรณีคดีอาญาสิ้นสุดลง โดยการสั่งไม่ฟ้อง และเป็นการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน จึงต้องมีการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเปรียบเทียบ กฎหมายต่างประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อให้ได้มาตรการทางกฎหมายที่เป็นหลักสากล

ผลการวิจัย

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 29 ได้กำหนดสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้ ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษา อันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี และภายใต้หลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ การออกหมายจับ กล่าวคือ เมื่อมีหลักฐานตามสมควร บุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูง เกินสามปี หรือ เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่า จะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น โดยองค์กรศาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทำหน้าที่ในการตรวจสอบเหตุในการออกหมายจับดังกล่าว แต่ในปัจจุบันมีหมายจับจำนวนมากที่ยังไม่ได้มีการเพิกถอน กรณีคดีอาญาสิ้นสุดลง โดยการสั่งไม่ฟ้อง และเป็นการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน จึงเป็นที่มาของปัญหาดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับเหตุผลในการออกหมายจับในกรณีผู้ต้องหาหนีอัตราโทษทางอาญาเกินสามปีขึ้นไปและไม่มีพฤติการณ์จะหลบหนี

ในกรณีความผิดอาญาร้ายแรงตามมาตรา 66 (1) เหตุในการร้องขอหมายจับ คือมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นจะได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงโดยในทางปฏิบัติศาลจะออกหมายจับให้พนักงานสอบสวนตามที่ได้อ้างขอ อีกทั้งพนักงานสอบสวนไม่ต้องออกหมายเรียกผู้ต้องหาทักท้วงก็สามารถร้องต่อศาลได้ทันที

ดังนั้น โดยหลักแล้วในการขอออกหมายจับผู้ต้องหาในความผิดอาญา ควรคำนึงถึงความร้ายแรงแห่งคดี และพนักงานสอบสวนต้องออกหมายเรียกผู้ต้องหาเสียก่อน เว้นแต่มีเหตุอันควรเชื่อว่าหากได้ออกหมายเรียกไปให้ผู้ต้องหาทราบแล้วผู้ต้องหาจะหลบหนี หรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น พนักงานสอบสวนก็ไม่จำเป็นต้องออกหมายเรียกผู้ต้องหา

2. ปัญหาเกี่ยวกับเหตุในการออกหมายจับเมื่อผู้ต้องหาไม่มาตามหมายเรียกของพนักงานสอบสวน กรณีมีอัตราโทษทางอาญาไม่เกินสามปี

ในกรณีความผิดอาญาไม่ร้ายแรงนอกจากมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะกระทำความผิดอาญาแล้ว มาตรา 66 (2) จะต้องมิใช่ข้อเท็จจริงที่เจ้าพนักงานผู้ร้องขอออกหมายต้องเสนอเป็นพยานหลักฐานต่อศาลว่า มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหานั้นจะหลบหนี หรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น อย่างใดอย่างหนึ่ง ประกอบด้วย ผลกระทบที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติ ศาลจะมุ่งพิจารณาเพียงแต่พยานหลักฐานการส่งหมายเรียกผู้ต้องหาเท่านั้นในการออกหมายจับในความผิดอาญาไม่ร้ายแรง

ดังนั้นการนำผู้ต้องหาเข้าสู่กระบวนการสอบสวนในเบื้องต้นพนักงานสอบสวนสามารถส่งหมายเรียกผู้ต้องหาทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับเพียงอย่างเดียว เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการส่งหมายเรียกผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนและหากผู้ต้องหาได้รับหมายหรือมีบุคคลรับหมายแทนได้ตามที่กฎหมายบัญญัติแล้ว ผู้ต้องหาไม่มาตามพบพนักงานสอบสวนตามหมายเรียกโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควรก็ดี พนักงานสอบสวนสามารถนำหลักฐานการลงทะเบียนตอบรับดังกล่าว มาเป็นหลักฐานเพื่อแสดงเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหาจะหลบหนีเพื่อประกอบการพิจารณาเหตุในการออกหมายจับได้

3. ปัญหาการเพิกถอนหมายจับกรณีผู้ต้องหาถูกส่งไม่พ้องโดยพนักงานอัยการเกี่ยวกับการเพิกถอนหมายจับกรณีที่มีอำนาจสั่งคดี มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีและผู้ต้องหาตามหมายจับในคดีนั้นยังมิได้ถูกจับกุมตามหมายจับ ตามกฎหมายมิได้กำหนดให้บุคคลใดเป็นผู้ดำเนินการเพิกถอนหมายจับอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

จากการที่ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการออกหมายจับ เพื่อเป็นประกันสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา และให้โอกาสในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนตามหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดจริง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากผลของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. กรณีปัญหาเกี่ยวกับเหตุผลในการออกหมายจับในกรณีผู้ต้องหาไม่มาตามหมายเรียกเกินสามปีขึ้นไปและไม่มีพฤติการณ์จะหลบหนี ผู้ศึกษาเสนอแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 จากเดิมที่บัญญัติว่า มาตรา 66 เหตุที่จะออกหมายจับได้มีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือ

(2) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่า จะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น

ถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี

จากการศึกษา ผู้ศึกษาเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมเป็นว่า มาตรา 66 เหตุที่จะออกหมายจับได้มีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาดังระบุไว้ดังนี้ คือ ความผิดเกี่ยวกับ

(2) ความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร, ความผิดที่เกี่ยวกับการก่อการร้าย, ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน, ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายของประชาชน, ความผิดเกี่ยวกับเพศ, ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย, ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพโดยผู้กระทำความผิดมีอาวุธ หรือ ทำให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ รับอันตรายสาหัส หรือถึงแก่ความตาย, ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน โดยผู้กระทำความผิดมีอาวุธ หรือ ทำให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ รับอันตรายสาหัส หรือถึงแก่ความตาย, หรือ ความผิดทางอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินห้าปี

(3) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น

ถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี

2. ปัญหาเกี่ยวกับเหตุในการออกหมายจับเมื่อผู้ต้องหาไม่มาตามหมายเรียกของพนักงานสอบสวน กรณีมีอัตราโทษทางอาญาไม่เกินสามปี

ผู้ศึกษาเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 55 จากเดิมที่บัญญัติว่า

“การส่งหมายเรียกแก่ผู้ต้องหา จะส่งให้แก่บุคคลผู้อื่นซึ่งมิใช่สามีภริยา ญาติหรือผู้ปกครองของผู้รับหมายรับแทนนั้นไม่ได้”

ผู้ศึกษาเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมเป็นว่า

“การส่งหมายเรียกแก่ผู้ต้องหา จะส่งให้แก่บุคคลผู้อื่นซึ่งมิใช่สามีภริยา ญาติหรือผู้ปกครองของผู้รับหมายรับแทนนั้นไม่ได้”

ให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ออกหมายเรียกมีหน้าที่ดำเนินการให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่เป็นผู้จัดส่งหมายเรียกแก่ผู้ต้องหาและติดตามผู้ต้องหาแล้วแจ้งผลการส่งหมายเรียกแก่หัวหน้าพนักงานสอบสวนโดยเร็ว และให้นำ มาตรา 56 มาใช้บังคับโดยอนุโลมในกรณี เมื่อบุคคลที่รับหมายเรียกอยู่ต่างท้องที่กับท้องที่ซึ่งออกหมาย

เจ้าพนักงานผู้ส่งหมายเรียกมีสิทธิได้รับค่าใช้จ่ายตามระเบียบที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง”

3. การเพิกถอนหมายจับกรณีผู้ต้องหาถูกส่งไม่พ้องโดยพนักงานอัยการเกี่ยวกับการเพิกถอนหมายจับ กรณีที่ผู้มีอำนาจสั่งคดี มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีและผู้ต้องหาตามหมายจับในคดีนั้นยังมิได้ถูกจับกุมตามหมายจับนั้น ตามกฎหมายมิได้กำหนดให้บุคคลใดเป็นผู้ดำเนินการเพิกถอนหมายจับอย่างชัดเจน

ผู้ศึกษาเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 68 จากเดิมที่บัญญัติว่า “หมายจับคงใช้ได้อยู่จนกว่าจะจับได้ เว้นแต่ความผิดอาญาตามหมายนั้นขาดอายุความหรือศาลซึ่งออกหมายนั้นได้ถอนหมายคืน”

ผู้ศึกษาเห็นควรเพิ่มเติมในวรรคสองให้มีการกำหนดหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการดำเนินการเพิกถอนหมายจับกรณีผู้มีอำนาจสั่งคดี มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีดังนี้

“หมายจับคงใช้ได้อยู่จนกว่าจะจับได้ เว้นแต่ความผิดอาญาตามหมายนั้นขาดอายุความหรือศาลซึ่งออกหมายนั้นได้ถอนหมายคืน

เมื่อมีเหตุเพิกถอนหมายจับกรณีผู้มีอำนาจสั่งคดี มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี ให้พนักงานสอบสวนผู้ร้องขอออกหมายจับ ดำเนินการร้องขอต่อศาลเพื่อพิจารณาเพิกถอนหมายจับนั้นโดยเร็ว”

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, ซาติ ชัยเดชสุริยะ และณัฐวสา ฉัตรไพฑูริย์. (2547). *มาตรฐานองค์กรสหประชาชาติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มูลนิธิพัฒนากระบวนการยุติธรรม.
- คณิต ณ นคร. (2532). การกำหนดระยะเวลาปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาของเจ้าพนักงาน, *วารสารนิติศาสตร์*, 19(4), 42-43.
- _____. (2549). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- จรัญ โฆษณานันท์. (2545). *สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน ปรัชญา กฎหมาย และความเป็นจริงทางสังคม*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- จิตติมา กำธรวิวรรณ. (2549). *การปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไข: ศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกา*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เฉลิมเดช หุนรูน. (2548). *การใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาในการปล่อยชั่วคราวในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 5 ปี*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิชัย ศรีรัตน์. (2544). พัฒนาการของสิทธิมนุษยชน. *ตุลพาห*, 48(3), 32.
- วิชญ์ เครื่องงาม. (2520). ปรัชญากฎหมายบ้านเมือง. *บทบัณฑิตย*, 34(3), 432 .
- สุพร วัฒนวงศ์วรรณ. (2529). *การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการเคลื่อนไหวของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุพิศ ปราณีตพลกรัง. (2528). *การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาโดยองค์กรตุลาการในชั้นก่อนการพิจารณา : ศึกษาเปรียบเทียบกรณีไทยและสหรัฐอเมริกา*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.